

ביאורים

שמות הקב"ה, דהיינו הופעתו והתגלותו בעולם שלנו, מגיעים דרך עם ישראל. השם 'אהיה' הוא שם נוסף שמבטא את מהות ה', אך אין הוא מבטא את עצמותו שהרי לא נוכל להבין אותה ולהשיגה. הוא מבטא את ההשגחה התמידית של הקב"ה עלינו. הקב"ה לא פעל פעם אחת על העולם ועלה לשמים, אלא כל הזמן הוא קשור, כל הזמן הוא נמצא ומנהיג את עולמו, ובמיוחד את עמו. זהו השם המיוחד שמלווה את עם ישראל במהלך חייו הארוכים על במת ההיסטוריה. הוא זה שיוצר את ההיסטוריה הפלאית והלא טבעית של העם הזה. עם אשר סבל בגלות וכמעט ששקע אך קם שוב לתחייה. אין זה אלא ששם השם מלווה אותו וחל בו.

הדבר מוביל אותנו לשם נוסף, השם 'קדוש'. שם זה מבטא את עליונותו של הקב"ה מעבר לכל גבולות החומר. כל חומר הוא משתנה, מתכלה, מתפרק לחלקים ונעלם. אותו קדוש מופיע כאן בארץ דרך עם ישראל ונותן לו אותן תכונות. גם עם ישראל לא משתנה. לא נעלם. שלא כמו עמים אחרים אשר עלו על במת ההיסטוריה ברעש גדול אך במהלך השנים פינו את הבמה שקעו ונעלמו. עם ישראל הוא קדוש. הוא לא נתון לכללי המשחק הטבעיים הרגילים. לכן הוא נצחי. מובדל מהמגבלות של החומר. תכונה זו נובעת מהקשר שלו עם הקדוש ברוך הוא שאומר "קדושים תהיו", אתם תנצחו את מגבלות החומר, "כי קדוש אני ה' אלהיכם", ומכיוון שאני איני מצומצם ואני מתגלה דרככם כך גם אתם קדושים, מרוממים ונצחיים. זו הסיבה לכך שריה"ל מדמה את היחס בין עם ישראל לעמים למלאך שהוא לא נתון למגבלות החומר לעומת אדם בשר ודם, אשר משתנה בחילופי הזמנים ונפטר. עם ישראל אינו נעלם ומתפרק אלא נשאר עם אחד נצחי.

הרחבות

הסבר - 'אלהי האלהים', ו'אדני האדנים'

'אלהי האלהים' הרי הוא כפני להיות כל הפוחות הפועלים צריכים לרבוץ שייסדרם וינהלם. ו'אדני האדנים' נרדף לו - גם הרמב"ם התייחס למושגים אלו והסביר כך: "... ולזה אמר כי אני ה' אלהיכם, וזה ספור למין האדם כולו, ואחר כך אמר הוא אלהי האלהים, רצה לומר אלוה המלאכים, ואדוני האדונים, רצה לומר אדון הגלגלים והכוכבים שהם אדונים לכל גוף זולתם, זהו הענין, לא שיהיה אלהים ואדונים ממין האדם שהם יותר פחותים מזה, וכל שכן שאמרו אלהים כולל כל מין האדם ראשו ונעבדיו, ואי אפשר שיהיה הנרצה בו גם כן שהוא יתברך אדון על כל מה שיחשב בו אלוהות מאבן ועץ, שאין הגדלה וכבוד בהיות השם אדון האבן והעץ וחתית מתכת, ואמנם הנרצה שהוא יתברך שופט על השופטים, רצה לומר המלאכים ואדון הגלגלים" [מורה נבוכים חלק ב, ו].

יחס בין ישראל למלאכים בתארי השכינה

'קדוש' הרי הוא כפני לרוממות ועליו משיאות לו תאר מתארי הברואים. במדרש מצינו הקבלה בין ישראל למלאכים: "... שדימה הקדוש ברוך הוא את ישראל למלאכים... המלאכים אומרים בכל יום קדוש קדוש קדוש, וישראל אומרים אלוהי אברהם אלוהי יעקב", נמצא שישראל מתארים את הקב"ה כא-לוהי אברהם יצחק ויעקב, והמלאכים בתואר הנבדל - 'קדוש', אולם בכל זאת דימה הקב"ה ביניהם [שמות רבה טו, ו].

שאלות לדיון

החבר אומר 'אשר אמצא לכם בעת שתבקשוני'. מסופר על הרבי מקוצק שהיה אומר שהקב"ה נמצא בכל מקום אליו נותנים לו להיכנס. מדוע לא לומר בפשטות שהקב"ה נמצא בכל מקום? 'פיחס שבינו הפלאך ובין בני האדם', כיצד יתכן להיות מלאכים בעולם הזה?

ואמנם 'אהיה' אפשר לחשב שהוא מזה השם, ואפשר לחשב שהוא נגזר מהיה, רצה לומר שם 'אהיה' בו הרחקת השכלים מן הפחשקה באמתת העצם אשר ידיעתו ומנעת, שפאשר שאלו: "ואמרו לי מה שמו", ענהו לאמר: מה להם לבקש מה שלא יוכלו להשיגו? דומה למאמר הפלאך: "למה זה תשא אל לשמי והוא פלאי", אבל אמר להם: "אהיה", ופרשו: "אשר אהיה", פלומו, הנמצא, אשר אמצא לכם בעת שתבקשוני, ולא יבקשו ראה יותר גדולה מהמצאי עמהם, וכך יהיה שמי אצלם, ולפיכך אמר: "אהיה שלחני אליכם". וכבר הקדים ושם מופתו למשה כמו זה, באמרו: "פי אהיה עמו וזה לה האות", האות שאני שולח אותה הוא שאהיה עמו בכל מקום. וסוף לו מה שדומה לזה, באמרו: "אלהי אבותיכם אלהי אברהם אלהי יצחק ואלהי יעקב שלחני אליכם", המפרסמים בהמצא הענין האלהי עמהם תמיד.

אבל 'אלהי האלהים' הרי הוא כפני להיות כל הפוחות הפועלים צריכים לרבוץ שייסדרם וינהלם. ו'אדני האדנים' נרדף לו. ואמנם 'אל' נגזר מאילות, וממנו נבעו הכחות, והוא מרומם מלהדמות להם, והתר לומר: "מי כמוכה באלם", רבוי של אל. ואמנם 'קדוש' הרי הוא כפני לרוממות ועליו משיאות לו תאר מתארי הברואים, ואם נקרא בהם הרי זה דרך השאלה. ועל כן שמע ישעיהו "קדוש קדוש קדוש", עד אין תכלית, פלומו שהוא מרומם ונעלה ומקדש ונבדל משיגיהו מאומה מטמאות העם אשר שכן אורו ביניהם, ולפיכך ראהו 'על פסא רם ונשא'. ויכנה ב'קדוש' הרוחני אשר לא יתגשם ולא ידבק בו בשום אופן דבר שיתלה בגשמיים. ויאמר 'קדוש ישראל', כפני לענין האלהי המתחבר בו, ואחר כך בהמון זרעו, חבור נהול והנהגה, לא חבור דבוק ומגע. ואין מתר לכל מי שרוצה לומר 'אלהי' ו'קדושי', אלא על דרך ההעברה בדרך החקוי, אבל באמת לא יאמר אותו כי אם נביא או חסיד מאלה שמתחבר בהם ענין אלהי, ולפיכך אמר לנביא: "חל נא את פני ה' אלהיך". והיתה הפנה בואת האמה שיהיה היחס בינה ובין האמות פחס שבינו הפלאך ובין בני האדם, כאמרו: "קדושים תהיו כי קדוש אני ה' אלהיכם".

שם 'אלוהי האלהים' האלוהים

שהוא מזה השם - שנגזר משם הוי"ה. **נגזר מהיה** - נמצא, קיים. **המחשבה באמיתת העצם** - להרחיק מלנסות בשכלנו להגדיר את עצמות ה'. **שאלו** - משה את ה'. **פלאי** - מכוסה ומפלא מהשגת בני אדם. **שם מופתו** - נתן ראיתו. **אילות** - כוח, חוזק. **המתחבר בו** - נראה שהכוונה ליעקב אבינו [הערת הרב שילת]. **דיבוק ומגע** - פיזי גופני. **אלוהי וקדושי** - המיוחד אלי בפרטיות. **על דרך ההעברה בדרך החיקוי** - בהשאלה ובחיקוי של הנביאים והחסידים.

